

SVENSK BRANDKÅRSTIDNING

FACKORGAN FÖR SVERIGES BRANDKÅRER.

N:o 11

A.-B. Centraltryckeriet
Örebro 1917

Nov. 1917

Äges af:
**Svenska Brandmänna-
Förbundet**
Utkommer en gång i mån.

Redaktör och utgivare:
ARV. W. SVENSSON
ÖREBRO
Telefon 26

Prunumerationspris:
Kr. 2:75 för år. Löso. 25 öre
Annonspriiser:
I texten 1 kr., å andra platser
70 öre pr cm. och spalt

Västerås brandkår 20 år.

Torsdagen den 1 november firade Västerås fasta brandkår sitt 20-årsjubileum. Dagen till ära voro brandmännen inbjudna till en fest å Gottfr. Johanssons konditori, hvarvid af brandstyrelseledamöterna närvaro vice ordf. hr Svenson och hr Danielsson.

Brandchefen, hr C. G. Sjökvist, öppnade festen med att hälsa samtliga välkomna och inbjöd deltagarna till det rikt dukade bordet. Därefter redogjorde brandchefen i ett längre och sakrikt anförande för stadens brandväsende och dess utveckling under de gångna 20 åren. Häraf framgick att Västerås fasta brandkår konstituerades d. 1 nov. 1897.

Den 31 okt. 1897 drogo patrullkarlarna, som då hade sitt kvarter i gamla vaktkontoret bakom nuvarande tekniska skolan, för sista gången sina kontrollur. Efter nämnda datum behöfde ej heller den s. k. allmänna värnpliktiga brandkåren företaga några uttryckningar. Tutningarna i kyrktornet bibehölls däremot till d. 31 dec. 1898.

Den nya, fasta brandkåren, som hade sin station i den gamla Edkvistska gården, där nu stadshotellet står, räknade vid sin tillkomst 17 man jämte brandchef och vice brandchef och var organiserad enligt det s. k. Karlstadssystemet, hvar-

igenom brandsoldaterna samtidigt gjorde tjänst som poliskonstaplar. Detta system visade sig dock med tiden opraktiskt, emedan en och samma person sällan hade fallenhet för båda befattningarna. Kåren fick dessutom i viss mån karaktären av en utbildningsskola för polismän, enär en hel del af dess medlemmar drogos öfver till poliskåren i närliggande städer. Attiraljen var på den tiden ej vidare rikhaltig. Den inskränkte sig till en brandkårra med några redskap, som drogs af brandsoldaterna själva. Detta fordon är numera ombyggt till soteldskårra. Ångspruta — den fortfarande i bruk varande stora ångsprutan — ägde staden sedan 1882, då Västerås fick sitt första vattenledningsverk.

I oktober 1899 inflyttade kåren i den nuvarande brandstationen, där förut Fröbergsga gården var belägen. Det kombinerade polis- och brandsoldatssystemet bibehölls emellertid ända till 1905, då kåren ombildades till enbart brandkår.

Under den tid kåren varit förlagd till den nya stationen, har dess attiralj utökats med brandvagn, mekanisk stege och hästar, af hvilka tre ständigt varit färdiga för kårens räkning, under det två stått på stall och tillhört staden. Sedan kåren år 1915 erhållit brandautomobil med meka-

nisk stege och sprutpump, stå däremot endast två af hästarna till förfogande. Af de gamla handkraftsprutorna bibehållas ännu tre, hvilka jämte en hel del annan gammaldags brandattiralj förvaras i ett för detta ändamål å brandstationens gård uppfördt skjul. År 1907 utökades brandsläckningsmaterialen med ytterligare en mindre, transportabel ångspruta. Året förut hade stadens nya vattenledningsverk vid Hesslö fullbordats, hvilket för närvarande förfogar öfver två suggamotorer, hvardera drivande en Ridlers expresspump om 21 sekundliters kapacitet samt en centrifugalpump om 50 sekundliter. Därjämte är nu en centrifugalpump om 50 sekundliter färdig att tagas i bruk. Vattenposternas antal, när den fasta brandkåren bildades, voro ett hundratal, men äro nu öfver 240.

Af de män, som tillhört kåren sedan dess bildande 1897, äro numera endast brandchefen — som med innevarande års utgång afgår — och brandmästaren kvar inom brandkåren. För närvarande räknar den fasta brandkåren 17 man utom brandchefen, vice brandchefen och brandmästaren. Därjämte finnes en reservkår på 50 medlemmar, som vid behof allarmeras genom elektriska ringledningar i deras arbetsplatser och hem. Slutligen kan vid omfattande eldsvådor en hjälp- och skyddskår på 600 man tillkallas, organiserad enligt den "allmänna värnpliktes" principer.

Sedan den fasta kårens tillkomst har Västerås, till lycka för såväl sambället som brandförsäkringsbolagen varit förskonat från några i verklig mening fördömda eldsvådor. Den största var branden vid Hyttan den 18 okt. 1909, som varade i 3½ dygn, hvarvid lilla ångsprutan var i verksamhet 81 och den stora 68 timmar i sträck. Ej mindre än 16 ledningar voro då utlagda. Släckningsarbetet förvärrades genom fall af kolloxidgiftigt förrådades genom fall af kolloxidgiftigt förrådades bland brandmanskapat. Det inträffade, rätt ofta, att strålförarna föllo medvetlösa till marken.

Man får ibland höra klagomål öfver de kostnader staden får vidkännas för sin brandkårsinstitution, men hade denna ej funnits, skulle nog många eldsvådor fått en större omfattning, menade brandchefen, som vitsordade, att staden ej skytt några uppoffringar eller kostnader för att få ett så effektivt skydd som möjligt mot den röde banens härjningar.

Med några ord berörde brandchefen därefter sin snart stundande afgang från brandkåren och utbringade till sist ett tvåfaldigt lefve för kårens framgång och lycka i fortsättningen.

Därefter redogjorde vice brandchefen, hr Danielsson, i ett intressant anförande för sina erfarenheter som brandman såväl i Västerås som å andra orter, hvarefter han riktade några bjärtliga

ord till brandchefen för alltid visadt nit och otanke för kårens bästa och dess höjande.

Brandstyrelsens vice ordf., hr Svensson, frambar sitt tack till hr Sjökvist, för den tid han verkat som stadens brandchef och uttalade den förhoppningen att brandkåren äfven i fortsättningen skulle fylla sin uppgift så att den komme att äga samma goda omdöme om sig som den för närvarande äger.

Sedan brandmästare Sandberg framfördt sitt och brandmanskapets tack för det alltigenom trefliga och angenäma samkvämet avslutades detta. Helt säkert kommer jubileumsfesten att hos deltagarna kvarstå som ett gladt och angenämt minne.

n. — g.

En ny länk i "Mack"-systemet.

Oljelager med skydd mot läckage och eldfara.

Till och med mycket stora industriella företag, som lagra oljor för betydande belopp, ha ofta sina oljelager inrättade på det mest primitiva sätt, och stora värden riskeras därigenom att man ännu ej lärt sig inse nödvändigheten af att kostna på ordentliga oljelager.

Oljorna förvaras vid de flesta företag i transportfaten. Dessa äro sällan fullt täta, och stora kvantiteter läcka bort under lagringstiden. När ett fat skall tagas i bruk, rullas det i allmänhet upp på bockar och förses med kran. Under tappningen förloras ytterligare stora kvantiteter genom spillning, och om olyckan riktigt är framme, kan det hända att en kran lämnas öppen och mycket olja rinner bort.

Ett ideallikt oljelager är gifvetvis ett sådant, där läckage och spillning ej förekomma, samt där antändning af den lagrade oljan är utesluten.

Ingenjör Oskar Andersson, uppfinnaren af de kända Mackmätarna, har med tanke på detta konstruerat ett oljelagringssystem, som i fråga om enkelhet och säkerhet tycks öfverträffa allt hittills känt på detta område.

Anläggningarna, som benämnas Mack-oljelager och som tillverkas af aktiebolaget Mack, Mid-sommarkransen, äro godkända af brandchefen i Stockholm och af tarifföreningen. Äfven industri-kommissionens råvaruafdelning rekommenderar varmt Macksystemet, hvarför det finns all anledning antaga att äfven allmänheten skall visa sig uppskatta detsamma.

Elitbrandkärer.

Inom brandväsendet har ju en hel del organiseringar kommit till stånd för att i bästa möjliga mån skapa några tryggare förhållanden när det gäldar att skydda sig mot eld och brand. Flera "system" ha pröfvats och befunnits besitta större eller mindre fördelar.

Den fasta, kasernerade brandkären, är ju det system som fått utgöra mönstret när man från den värnpliktiga kåren skulle öfvergå till litet "fastare former". För de mindre och medelstora städerna ställde det sig för dyrbart att upprätta fullkomligt fast brandkår, hvarför man försökte med kombinationer. En sådan som mycket lätt tala om sig var det s. k. Karlstads-systemet, berömdt på sin tid, men förkastadt nu såsom varande opraktiskt. Så ha vi de s. k. "elitbrandkärorna".

Hvaraf denna organisation fått sitt namn känner jag ej, men att namnet är felaktigt kan konstateras som faktum. Ordet "elit" betyder ju kärnan, det bästa, och det kunna vi väl ändock ej säga att dessa elitbrandkärer äro. Man skulle väl hellre tillämpa den benämningen på våra yrkesbrandkärer, ty de utgöra väl obestridligen eliten inom brandväsendet. Namnet har emellertid vunnit burskap och det torde vara lönlöst att söka "motionera" bort det.

Hvar den första elitbrandkären uppsattes är mig ej bekant, men man bör allmänt dylika organisationer benämnas "Falköpings-systemet". Där upprättades nämligen år 1897 af en handl. Nils Jonsson en dylik brandkår, hvilken ännu i dag förelifver och verkar. För att en sådan kår skall kunna fylla sitt ämdamål fordras af dess medlemmar ett lefvande intresse för brandtjänsten, ty att det ej är för "snöd vinnings skull", är ju tydligt. Manskaper vid Falköpings kår har en årslöna af 16 säger *sexton kronor*, man vågar väl säga, att detta nästan är skandalöst.

Stadens invånareantal är omkring 5,000 och dess areal ganska stor. Enär kåren är utryckningsskyldig äfven till Ranten och Mösseberg kan det vid vissa tillfällen blifva utryckningar på ända till 2 km. Några hästar äger ej kåren, utan kärrenna skola af manskaper dragas till brandplatsen. Vid utryckning till Ranten eller Mösseberg använder man sig dock af den principen att taga första bästa häst och vagu för att frakta redskap och personal, är afståndet kortare får manskaper själft fungera som dragare.

Jag hade för en tid sedan vid ett besök i Falköping nöjet få se ett släckningsarbete som utförts af nämnda kår, ett arbete som skulle hedrat mången yrkeskår.

Blott detta släckningsarbete anser jag vara nog för att vederbörande skola värdera sina brand-

män till mer än 16 kr. pr år. Systemet har ju kommit till för att det för resp. samhällen skall ställa sig så billigt som möjligt, men ändock erbjuda större skydd än hvad i allmänhet en värnpliktig kår kan lämna. Dock är det väl ej utom rimlighetens gränser om ersättningen till en sådan kår utgår med 150 à 200 kr. pr man och år, allrahelst som kåren ej skall betraktas som fullt frivillig. Är den grundad såsom sådan kommer frågan i ett annat läge, men skall var man binda sig med kontrakt och dyl. samt betraktas såsom af staden aflönad, bör väl också ersättningen blifva något så när därefter.

På många platser har det visat sig, att en dylik elitkår fyllt ganska stora kraf, men det fordras absolut att de ledande krafterna inom densamma skola vara lifligt intresserade för saken, och att ledaren för brandkåren i Falköping ej saknar intresse är mig väl bekant.

Man måste räkna med att intresset i första hand utgör den eggande kraften hos en dylik kårs medlemmar. När nu ett samhälle äger en samling personer som ställa sina krafter till förfogande till skydd mot eldfara, är det också samhällets plikt att i bästa möjliga mån uppmuntra dem. Det har bevisats att en sådan kår mången gång, tack vare intresset hos densamma, lyckats arbeta upp brandväsendet inom samhället och få till stånd förbättringar, som kanske, om det fått fortgå under värnpliktsregimen, det aldrig blifvit tal om.

Elitkärer finnas numera på ganska många platser inom vårt land, men önskligt vore naturligtvis, att hvarje stad som har en dylik kår, äfven hade några man fast anställda.

Materielen, slangar och dylikt, får därigenom en bättre skötsel och hålles alltid ordnad; något som det syndas mycket emot inom en elitkår. Jag såg en gång prof på hur redskapen skötes. Vid inträdet i brandstationen möttes jag af en hisklig oreda, slangarne smutsiga med slangbindorna fastsittande sedan sista användningen. På redskapsvagnen rådde ett formligt kaos, slangar, strålrör och brandposthufvuden lågo här huller om buller bland en del mindre attiralj. Att synen ej var ägnad att glädja en brandman, behöfver väl ej nämnas. Det tyckes dröja innan vederbörande inom en stor del af våra mindre samhällen lära sig inse fördelen och nyttan af att hafva sitt brandväsende ordnad på ett tillfredsställande sätt. Men vi få väl hoppas på framåtgående äfven inom dessa samhällen.

E. B.

Afsked.

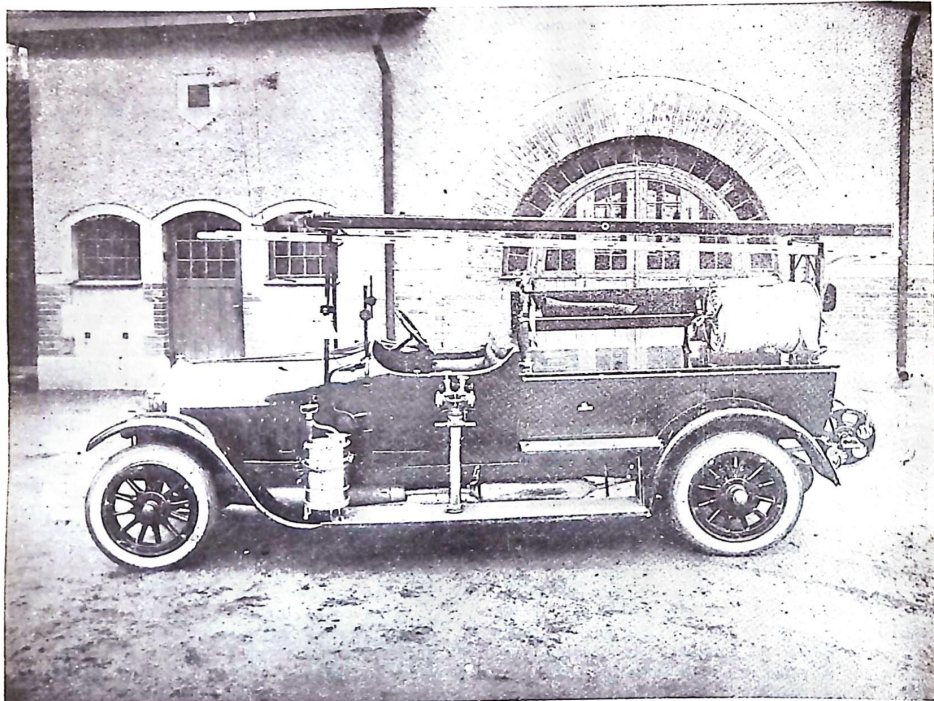
Brandchefen i Västerås, hr C. G. Sjökvist, har från och med den 1 januari 1918 af stadsfullmäktige beviljats afsked med pensio.

Nyanskaffning.

Örebro brandkår har nu erbållit sin första brandbil, hvilken som vi hoppas snart kommer att följas af flera.

Chassiet till denna bil är levererat af Scania-Vabis med en motor på 50 hkr:s kapacitet, drif-

tillkommer rymlig ståplats för en man. Utrustningen består af 1 utdragsstoge, 2 hakstegar, 3 slangrullar, med hvardera 100 mtr slang, 2 brandposthufvuden, 2 nycklar, 1 pyttsspruta, 4 strålrör, 3 yxor samt 1 grenrör; detta är utrustningen utanpå bilen. I bakre rummet, med tvenne luckor ofvanför slangrullarna är placerade: 1 verktygslåda, 1 räddningstrumma, 1 större yxa, skyff-

ten kardan. Karosseriet är byggt på karens egna verkstäder till en del efter ritning af verkmäst. vid Stockholms brandkår E. Johansson. Detsamma är konstrueradt så, att i rummet omedelbart bakom förarsitsen plats finnes för insättande af pump. Afsikten är att senare utrusta bilen med en 800 ml. Ludwigsbärjs revolverpump.

Pumpens intag komma då att blifva åtkomliga genom på sidorna befintliga luckor och uttagen för tryckslangarna blifva ett åt hvar sida ofvanför sittplanet.

Bilen är afsedd för 10 man, nämligen 2 i förarsitsen och 4 på hvar sida. Sittplatser finnas dock ej för mer än 3 man på hvar sida, men

lar, spadar och 2 kofötter. I midtellädan finnes lyktor, rökmask, räddningsapparat samt diverse mindre attiralj.

Vikten på bilen, med full belastning är 3,000 kg. Ringarne äro pneumatiska, i storlek 895×135. Det kan ju tyckas, att tyngden är väl stor för pneumatiska ringar, men meningen är att å bakbjulen anbringa s. k. tvillingringar. Belysningen är "Aga" på framlyktorna och elektrisk för sido- och baklyktor.

Vid företagen profkörning utföll allt till full belätnhet. Endast bakfjädrarne visade sig något för mjuka, hvarför ombyte af desamma kommer att ske å fabriakens bekostnad.

Nykonstruktion vid a.-b. Scania- Vabis.

A.-B. Scania-Vabis verkstäder i Malmö har i dagarna fullbordat en konstruktion, som visar en hel del nyheter.

Automobiljen i fråga är försedd med en 70 hkr. Scania-Vabis motor och har 4 tons lastförmåga. Den förnämsta nyheten vid denna automobil, en s. k. traktor, består i, att densamma har drifanordning å alla fyra hjulen samtidigt, hvarför den också vid företagna prof visat en bogseringsförmåga och en framkomlighet i terräng, som hittills ännu icke presterats med vanlig automobil med drifning endast å bakbjulen. Den är afsedd att bogsera tyngre fordon, och har vid företagna prof visat sig kunna utan ansträngning draga en fullt lastad 6 tons lastautomobil uppför stigningar af ända till 1: 7.

Bilen kan manövreras från båda ändarne, hvarför densamma aldrig behöfver vändas.

Genom fyrhjulsdrifningen såväl som genom anbringande af bärande trummor å alla fyra hjulen kan automobiljen, trots sin betydliga vikt, befara sandfält, åkrar af lös mylla etc., hvilka slags "vägar" eljest, som bekant, anses liggande utanför automobilernas verksamhetsområde.

Man kan förvänta goda resultat med den nya automobiltypen äfven vid körning i snö, och ligger häruti utan tvifvel ett nytt betydelsefullt uppslag för automobilisering af särskildt brandväsendet inom snörika distrikt.

4-tonns Scania-Vabis lastautomobil med 4-hjulsdrift bogserande en 6 tons lastautomobil.

Scania-Vabis lastautomobil med 4-hjulsdrift. Prof i lös mark.

50 år.

Brandsergeanten vid Malmö brandkår *Nils Ohlsson* fyllde den 10 nov. 50 år. O. har allt sedan brandkåren bildades (1885) innehaft platsen som sergeant vid densamma. Han har genom duglighet och fackkunskap i förening med ett manligt och redbart väsen gjort sig omtyckt hos såväl öfver- som underordnade.

Vid en större eldsvåda år 1889 i Gustaf Adolfs-huset vid Stortorget, där han särskildt utmärkte sig, erhöll han af k. m:t silvermedalj i åttonde storleken "för berömliga gärningar" samt från Brandförsäkrings-A.-B. Skåne belöningsmedalj för visad rådhighet vid eldsvåda (räddning af människolif).

På morgonen uppvaktades han utanför sin bostad å brandstationen af brandkårens musikkår. Kl. 10 f. m. gafs alarmsignal till utryckning. Brandkåren gjorde uppställning å brandstationens gård, där brandchefen, frih. Djurklou, höll ett anslående tal samt å befäls och underordnades vägnar till jubilarer öfverlämnade en praktfull kaffeservis med bricka af silfver. Ett 60-tal telegram samt blommor anlände äfven på hr Ohlssons 50-årsdag.

* * *

Fästnå något post festum vilja äfven vi till hr Ohlsson framföra vår hjärtliga lyckönskan.

Red.

Örebro.

Brandmanskapet vid Örebro brandkår har anslutit sig till Svenska kommunalarbetsförbundet.

Eldsvådor.

Stockholm.

En eldsolycka af synnerligen allvarligt slag inträffade på söndagseftermiddagen, d. 25 nov., då den stora slakthusanläggningen vid Euskedo härjades af eld.

Klockan 2,26 alarmerades brandkåren och både Katarina och Johannes afdelningar ryckte omedelbart ut till olycksplatsen med fem motorsprutor.

Det befanns då, att öfre våningen af slaktbushuset kylhus stod i ljusan låga, och väldiga eldfärgade rökmoln vältrade fram genom dess tak och insvepte hela grannskapet i en tjock slöja. Gång på gång stego eldpelarna sprakande och dånande upp i rymden.

Ett styft arbete började nu för brandmanskapet, och trots deras oerhörda ansträngningar visade det sig omöjligt att förhindra, att elden spred sig öfver till fryshusafdelningen. Elden fick riklig näring framför allt i den 1,5 meter tjocka, af torfströ bestående fyllningen i trossbotten mellan öfre och nedre våningarne. Som bekant har man nämligen varit tvungen att tillgripa torfströ som isoleringsmedel vid fryshusanläggningarna, beroende på att man ej lyckats få in i landet det bättre isoleringsmedlet korkstenen.

Vid 5-tiden var man herre öfver elden så till vida, att man kunde förhindra dess spridning öfver till någon annan afdelning af det stora komplexet. Maskinhuset med de dyrbara maskinerna var ytterst starkt botadt, men tack vare dess väl genomförda isolering från själfva frys- och kylhusafdelningarna jämte brandmanskapets intensiva arbete lyckades man hålla elden borta därifrån. Hettan var emellertid så stark, att de oerhörda tjocka glasrutorna i taket sprungo sönder.

Elden begränsades alltså till att omfatta endast öfre våningen och taket af kyl- och fryshusanläggningen. Den lyckades inte tränga igenom den tjocka järnbetongkonstruktionen ner till bottenvåningen.

Vid half 8-tiden fick brandmanskapet aflösning från Johannes, Kungsholmens, Katarina och Lilje-holmens afdelningar, och släckningsarbetet beräknades få pågå hela natten. Enligt uppgift från brandkåren tillkallades äfven militär för att biträda vid räddningen af de ofantliga lager af lifsmedel, som förvarades i de af elden härjade afdelningarna af slakthuset.

En lycka i olyckan var, att man lyckades bringa dessa stora lifsmedelslager i säkerhet, och en stor del af slaktbushusets personal och andra frivilliga arbetade hela eftermiddagen intensivt med att rädda de tusentals kreaturskroppar, massor af ägg, konserver, smör m. m., som voro där förvarade.

Stockholms lifsmedelsnämnde rätt afsevärda i-ger af saltadt fläsk blef så godt som oskadadt, men en del af dess smörförråd och äfven några partier andra födoämnen blefvo fördärfvade.

Enligt hvad dir. Sandeborg vid slakthuset meddelar, har så godt som inga födoämnen blifvit förstörda. De små partier, som inte kunde räddas, voro så obetydliga, att de ej förtjäna nämnas. Enligt andra vid olycksplatsen lämnade uppgifter skulle ganska stora partier af lifsmedelsnämndens varor ha gått förlorade.

Elden uppstod vid "luftkylaren" och förorsakades sannolikt af hettan från ett ångrör, som gick genom isoleringslagret (torfströ) i väggen.

Det af elden förstörda fryshuset är som bekant uppfördt under den gängna sommaren. Äfven om man lyckades rädda de däri förvarade lifsmedlen från elden, är därmed inte sagt, att de definitivt räddats. Man saknar nämligen förvaringslokaler och det hänger på, om temperaturen håller sig låg. I så fall kan man förvara köttet i den stora öppna förbindelsehallen. Skulle emellertid temperaturen återigen stiga, är det fara värdt, att man ej kan rädda de dyrbara och under nuvarande förhållanden så välbehöfliga födoämnen.

* * *

Vi torde kanske i nästa nr blifva i tillfälle att närmare meddela från denna eldsvåda, äfvensom från den stora Karskårsbranden.

Red.

Förbandslådor

Från 3:— till 35:— kr.

SJUKVÅRDS- OCH
FÖRBANDSARTIKLAR

GUMMIVAROR

m. m., m. m.

köpas bäst och billigast från

Fritz Svensson,

Drottningg. 34 ÖREBRO Rikstel. 1689

En jätteeldsvåda i Kiel 1899.

Om det olycksöde, som i slutet af april månad 1899 hemsökte skeppsvarvet "Germania" i Kiel, berättas följande:

Fram emot klockan 10 på aftonen den 29 april låt den på andra sidan stranden i Gaarden befinnliga varfsanläggningens ångbussla böra sina skärande nödrop, som följde på hvarandra slag i slag med korta mellanrum samt snart ackompanjerades af kejsarliga varfvets dubbeltoniga mistsirén och hvisslorna från åtskilliga kofferdiångare. Samtidigt lossade vakskeppet Friedrich Karl gång efter annan sina allarmskott.

Ogonblickligen ryckte stadens brandkår till brandstället med en ångspruta och två gassprutor. Till dessa slöt sig snart ytterligare en tredje, hvarförutom kejsarliga varfvets brandmanskap och eldsläckningskåren från närliggande kommuner inom kort anlände till platsen.

Örlogsfartyget, som lägo förtöjda utan ånga, kunde ej ingripa med sitt omfångsrika eldsläckningsmaskineri, men sände i stället talrikt manskap till undsättning. Stor var äfven mängden af de sjöofficerare och flaggofficerare, som infunnit sig. Amiral Köster övertog i egen person högsta ledningen af släckningsarbetet.

Vid brandmanskapets ankomst hade eldsvådan, som, enligt hvad man förmodar, börjat i etablissementets medelpunkt genom för hastig elektrisk strömafstängning, redan tagit ansenlig omfattning, och klockan en kvart öfver tio tedde sig för åskådarens blickar ett enda öfver hela området härjande eldhaf, mot hvilket de tre sliparna stucko af i mörk färgton.

På en af dessa låg, nästan färdigt att sättas i sjön, lineskeppet "Ersatz König Wilhelm", på den nästa den i spant ännu stående ryska ångaren "Askold", och på den tredje slipen kölen af den låga kryssaren, som tyska regeringen beställt hos varvet. På vattnet under den stora kranen, såg man konturerna af den brasilianska kryssaren "Tarnoy's".

På någon räddning af de i eld och lågor stående verkstäderna och materialen var det lönlöst att tänka.

Brandkårens koncentrerade sina huvudsakliga krafter snarare på skyddet af sliperna, en ytterst svår uppgift, alldenstund lågorna funnit envist ihållande näring hos de bredvid målarverkstaden liggande oljecisternerna, samt af den lyckligtvis blott helt svaga vinden drefvos omedelbart mot slipernas lättantändliga trävirke, och ett aldeles i närheten befinligt verktygsskjul.

Därtill kom, att de i närheten af de brinnande byggnaderna liggande vattenuppfördringsmaskinerna ej kunde användas, emedan man ej kunde närma sig dem på grund af den starka hettan. Vattnet måste därför med lång slangledning hämtas från Gaardener-vattenledningen eller ur ham-

nen, och till råga på olyckan kom kejslerliga varfvet's ångspruta snart i olag samt måste ge sig i väg.

Den svåraste striden mot det härjande elementet fördes omkring det redan nämnda verktygsskjulet, som, så snart det öfvervåldigats af lågorna, ofelbart måste sätta sliperna i brand. På minsta tänkbara utrymme voro brandkärerna, trots den förskräckliga hetten, här verksamma i de brinnande verkstädernas omedelbara närhet. Hvarje ögonblick såg man någon af brandsoldaterna kasta sig till marken för att blöta de svedda kläderna. På en brandsoldat smältes tonnet i hjälmen, och han fick svåra brännblåsor som minne därpå.

Trots alla de ansträngningar, som utvecklades, fattade skjulet eld gång efter annan, och äfven bjälkarna i den mest hotade af sliperna, där den lille tyske kryssaren låg, antändes ideligen. I sliperna voro emellertid fördelade 200 örlogsmatrosor jämte officerare och sjökadetter, och de visade rent af öfvermänniska kraftprof i den ohyggliga hetten.

Så snart en slangförare af brandmanskapet vek tillbaka för eldmassorna, fattade en officer genast ledningsröret och aflägsnade den närmast hotande faran. Då vid ett tillfälle äfven marinen visade tecken till att slappas, kommanderade amiral Köster med ljudlig stämma: "Alla officerare på öfre däck!" hvarefter, krafterna ånyo spändes till det yttersta.

En lycklig omständighet var det, att vinden slog en liten smula om i sydlig rikting, och att den nu på detta sätt dref lågorna förbi öfre ändan af sliperna. Af denna tillfällighet begagnade man sig energiskt, och man lyckades på denna punkt blifva herre öfver elden, som under tiden lagt samtliga verkstäder i aska och vid den yttersta nordliga delen af terrängen ännu en gång fick tacksam näring i de med dokument och ritningar fullproppade kontorslokalerna.

De i omedelbar närhet af belögnå kolupplagen skönades, tack vare den redan nämnda omkastningen af vinden, hvarunder man på denna punkt gjorde sig till herre öfver elden. Klockan half 1 fanns det ej längre någon fara för, att elden vidare skulle gripa omkring sig. Den hade då äfven fattat i varfvet's massiva administrationsbyggnad. Sistnämnda byggnad räddades emellertid. För öfrigt stodo endast några skjul kvar utom sliperna och deras värdefulla last, som skulle hafva gått förlorad, om lågorna fattat i bjälkarna.

Allt det öfriga blef ett tröstlöst ruinfält af murbrukrester och krökta maskindelar.

Ännu ett nytt motorbränsle — aldehyd.

En norsk ingenjör uppges ha gjort lyckade försök.

Enligt telegram från Kristiania har en ingenjör därstädes efter en del experiment gjort en upptäckt, som om den håller hvad den lofvar, under nuvarande kritiska förhållanden bör bli af allra största nationalekonomiska betydelse. Ingenjören har funnit på ett ämne, som, enligt företagna undersökningar, skall kunna ersätta benzol och petroleum. Ämnet, som kallas aldehyd, är en känd biprodukt vid alkoholföreningar. Den har emellertid, så vidt man vet, aldrig varit använd som motorbränsle. På senaste tiden har företagits en hel del prof såväl med båt- som med automobilmotorer, och alla prof ha visat tillfredsställande resultat. Räkningen till fabrikationen finnes här i landet, så att varan kan framställas oberoende af utlandet. En hel del motorintresserade från olika delar af landet ha närvarit vid de sista profven, och man håller nu på att bilda ett mil-lionbolag för att utnyttja uppfinningen.

D. N.

Varning för mindrevärdiga karbidlampor.

Som det kommit till inspektionens kännedom att en del tillverkare af karbidlampor i marknaden utsläppt dylika af mer eller mindre afvikande konstruktion från godkänd typ samt ässat desamma kontrollmärken, uppmanas allmänheten att, så snart berättigade anmärkingar mot inköpt lampa förefinnas, härom till inspektionen insända anmälan med uppgift å lampans typnummer, på det att effektivt ingripande från kontrollens sida måtte underlätas.

Stockholm den 26 oktober 1917.

Gottfr. von Feilitzen,

Statens inspektör för explosiva varor.

Trelleborgs Gummifabriks Aktiebolag tillverka sug- och spolslangar samt tekniska Gummivaror af alla slag.

Afdelningskontor och nederlag: **SKEPPSBRON 4, GÖTEBORG.**